

شرکت بورس کالای ایران

امیدنامه پذیرش و درج قرارداد آتی

فرم FCL-۱

قرارداد آتی بر پایه سکه طلای تمام بهار آزادی

طرح امام خمینی (ره)

تاریخ تهیه: ۱۳۸۷/۸/۲۷

فهرست

مقدمه.....	۳
۱- معرفی کالا.....	۴
۱-۱- معرفی کالا.....	۴
۲-۱- نام کالا.....	۵
۱-۲-۱- نام فارسی.....	۵
۲-۲-۱- نام لاتین.....	۵
۳-۲-۱- نام تجاری.....	۵
۴-۲-۱- نام علمی.....	۵
۳-۱- مشخصات فیزیکی و شیمیایی.....	۵
۴-۱- استانداردهای کالا.....	۶
۵-۱- کاربردهای سکه طلا.....	۶
۲- مشخصات صنعت و بازار.....	۷
۱-۲- تاریخچه صنعت.....	۷
۲-۲- آمار تولید.....	۷
۳-۲- آمار مصرف.....	۹
۴-۲- معرفی تولیدکننده داخلی.....	۱۱
۵-۲- معرفی بازار نقدی طلا (داخلی و خارجی).....	۱۲
۱-۵-۲- بازار نقدی داخلی.....	۱۲
۲-۵-۲- بازار نقدی خارجی.....	۱۳
۶-۲- بازارهای آتی مهم طلا در جهان.....	۱۳
۷-۲- سابقه معاملاتی دارایی پایه در بورس کالای ایران.....	۱۵
۳- سایر موارد.....	۱۵
۱-۳- قوانین خاص حاکم بر تولید، مصرف، قیمت گذاری، واردات یا صادرات طلا.....	۱۵
۱-۱-۳- آئین نامه ورود و صدور معاملات طلا، نقره و پلاتین.....	۱۵
۲-۱-۳- مقررات مربوط به ورود زیورآلات طلای همراه مسافر، خروج زیورآلات شخصی و خروج مصنوعات و ظروف نقره.....	۱۷
۲-۳- مشخصات قرارداد سکه طلای تمام بهار آزادی طرح امام خمینی(ره).....	۱۸

شرکت بورس کالای ایران
مدیریت فنی و پذیرش

امیدنامه پذیرش و درج قرارداد آتی

مقدمه:

طلا به دلیل دارا بودن قابلیت ذخیره ارزش، همواره به عنوان ابزاری برای سرمایه گذاری مطرح بوده است. سکه طلا به عنوان یک دارایی ارزشمند در طول تاریخ با نام‌های گوناگون اشرافی، درهم و دینار شناخته می‌شد. طلا برخلاف سهام، اوراق قرضه و پول که به ناشرین خود وابسته هستند، ارتباطی به اعتبار ناشر آن ندارد و ارزش آن در بازار تعیین می‌شود. در سال‌های اخیر، از این فلز به عنوان ابزاری برای تنوع دادن سبد دارایی‌ها نیز استفاده شده است. همچنین از این فلز به عنوان پوشش دهنده ریسک تورم و تغییرات نرخ ارز نیز استفاده می‌شود. وجه تمایز دیگر طلا این است که عوامل تعیین کننده قیمت آن با فاکتورهای تعیین کننده قیمت بیشتر دارایی‌های مالی دیگر متفاوت است. یکی از ویژگی‌های طلا، کاربرد آن به عنوان هدیه در مراسم، مناسبت‌ها و اعیاد است و در بسیاری از فرهنگ‌ها، طلا گنجینه خانوادگی یا وسیله انتقال ثروت از نسلی به نسل دیگر است.

یکی از وجوه تمایز سکه طلا با سایر دارایی‌ها و به ویژه دارایی‌های مالی، خاصیت نقد شوندگی بسیار بالای این کالا است. سکه طلا در هر زمان و هر موقعیتی قابل فروش است که این امر در مورد بسیاری از دارایی‌های دیگر حتی اوراق بهادار بزرگترین شرکت‌های جهان صدق نمی‌کند. همچنین سکه طلا نقدشونده‌تر از بسیاری از دارایی‌های دیگر نظیر املاک و مستغلات و یا سایر کالاهای دیگر می‌باشد بنابراین اختصاص بخشی از سبد دارایی‌ها به خرید و سرمایه گذاری در سکه طلا معقول و ارزش آفرین است.

با توجه به موارد فوق و وجود دو عامل اساسی بازار نقدی قدرتمند و گسترده و همینطور نوسان قیمت سکه طلا در بازار، قرارداد آتی سکه طلای تمام بهار آزادی طرح امام خمینی (ره) به عنوان چهارمین قرارداد آتی قابل معامله در بورس کالای ایران برگزیده شده است. تلاش بر این بوده که در طراحی این قرارداد از تجارب پذیرش و معاملات قراردادهای آتی قبلی به خصوص قرارداد آتی اونس طلا و همچنین نظرات فعالان بازار اعم از کارگزاران و سرمایه گذاران استفاده شود. در امیدنامه پیش‌رو، با هدف شناخت بهتر فعالان و مشارکت کنندگان بازار از شرایط طلا و سکه طلا در بازار نقدی و قراردادهای آتی مبتنی بر طلا در بورس‌های آتی، موارد زیر مورد توجه قرار گرفته است.

شرکت بورس کالای ایران
مدیریت فنی و پذیرش

امیدنامه پذیرش و درج قرارداد آتی

۱- معرفی کالا

۱-۱- تعریف کالا

سکه طلا، تنها مسکوک طلای قانونی در جمهوری اسلامی ایران محسوب می‌شود. پس از انقلاب اسلامی ایران، به پیشنهاد (ش ۲۴۴۷۷، مورخ ۱۳۵۷/۱۲/۲۳) وزارت امور اقتصادی و دارایی و با تأیید و دستور نخست وزیر دولت موقت، به مناسبت و یادبود نخستین بهار پیروزی انقلاب اسلامی، اجازه ضرب انواع مسکوک طلای بهار آزادی صادر شد. یک روی این سکه به نام حضرت علی (ع) مزین بود و عبارت «بانک ملی ایران» در زیر آن درج شده بود و بر روی دیگر آن تصویر بارگاه امام رضا (ع) با عبارت «نخستین بهار آزادی» و تاریخ ۱۳۵۸ منقوش بود. از آن پس، انواع سکه‌های بهار آزادی (ربع، نیم، یک، دو و نیم و پنج بهار) با همین طرح تولید می‌شد.

با توجه به ماده ۵ قانون نحوه حفظ آثار و یاد حضرت امام خمینی (ره) (مصوب ۱۳۶۸/۸/۱۴ مجلس شورای اسلامی) بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف شد که تصویر بنیانگذار جمهوری اسلامی را بر یک طرف سکه‌های بهار آزادی به گونه‌ای مناسب نقش کند. از این رو، بنابر پیشنهاد بانک مرکزی و موافقت وزارت امور اقتصادی و دارایی (موضوع نامه ش ۵۶/۵۳۶۸/۸۹۹۳، مورخ ۱۳۷۰/۳/۱۹) و به استناد بند ۲ قانون اصلاح قانون ضرب مسکوک طلا مصوب ۱۳۳۷، هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۷۰/۳/۱۹ (راجع به تغییر طرح سکه یک بهار آزادی) تصویب کرد که: «بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مجاز است به مناسبت دومین سالگرد ارتحال حضرت امام خمینی (قدس سره) سکه یادبود یک بهار آزادی را ضرب نماید. پس از ابلاغ مصوبه مذکور (با شماره ۵۲۶۴/ت ۱۰۶، مورخ ۱۳۷۰/۳/۲۹) جهت اجرا به بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، در دومین سال رحلت امام خمینی (ره)، تنها طرح سکه یک بهار آزادی تغییر کرد و از آن پس (سال ۱۳۷۰ به بعد) سکه یادبود یک بهار آزادی را با مشخصات ذیل و طبق نمونه ای که در نهاد ریاست جمهوری نگهداری می‌شود ضرب نماید:

(۱) عیار طلا: ۹۰۰ در هزار؛ (۲) وزن سکه: ۸٫۱۳۵۹۸ گرم؛ (۳) قطر سکه: ۲۲ میلیمتر؛ (۴) یک روی سکه مزین به تصویر حضرت امام (قدس سره) و قید سال ضرب (۱۳۷۰) در ذیل تصویر؛ (۵) یک روی سکه تصویر بارگاه حضرت امام رضا علیه السلام و قید عبارت «بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران» در بالای تصویر و عبارت «بهار آزادی» در پایین تصویر.»

شرکت بورس کالای ایران
مدیریت فنی و پذیرش

امیدنامه پذیرش و درج قرارداد آتی

مسکوک طلاى بهار آزادى، بر اساس قانون مسکوک طلا (مصوب ۱۳۳۷/۱/۲۸ مجلس شورای ملى) و نیز قانون اصلاح قانون ضرب مسکوک طلا (مصوب ۱۳۵۴/۱۲/۲۶ مجلس شورای ملى، ۱۳۵۵/۲/۲۲ مجلس سنا) ضرب مى‌شود. شکل این مسکوک بر اساس ماده دوم قانون ۱۳۳۷، مدور و میزان عیار آن بر طبق ماده چهارم همان قانون عبارت است از ۹۰۰ در هزار طلاى خالص و ۱۰۰ در هزار مس یا آلیاژى از نقره و مس. معمولاً در هر سال، انواع مسکوک بهار آزادى، بر اساس مجوزى که بانک مرکزی دارد، در ضرابخانه این بانک تولید مى‌شود، زیرا وظیفه ضرب مسکوک طلا بنا بر تصویب شورای پول و اعتبار (جلسه مورخ ۱۳۴۰/۹/۱۲، به استناد بند (د) ماده ۴۰ قانون بانكى و پولى کشور) منحصرأ بر عهده بانک مرکزی ایران است. همچنین بر طبق بند (الف) ماده ۶ آیین نامه ورود و صدور و معاملات طلا و نقره (مصوب همان شورا در تاریخ ۱۳۷۰/۴/۲۲) صدور مسکوک طلا از کشور به هر نحوى ممنوع است مگر توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامى ایران.

۱-۲- نام کالا

سکه طلاى تمام بهار آزادى طرح امام خمینى (ره)	۱-۲-۱- نام فارسى:
Aurum	۱-۲-۲- نام لاتین:
Gold Coin	۱-۲-۳- نام تجارى:
Au	۱-۲-۴- نام علمى:

۱-۳- مشخصات فیزیکی و شیمیایی

طلا یا فلز پایه سکه، فلزى است به رنگ زرد براق یا زرد فلزى با نماد Au، عدد اتمى ۷۹، وزن اتمى ۱۹۶٫۹، وزن مخصوص ۱۹/۳۲ گرم بر سانتى متر مکعب، سختى ۲/۵-۳ در مقیاس موس، نرم، جلاى فلزى، براق، قابل انعطاف، چکش خوار، شکل پذیر، نقطه جوش ۲۸۰۷ درجه سانتى گراد و نقطه ذوب ۱۰۶۴/۵۸ درجه سانتى گراد. وزن طلا به طور سنتى با تروى اونس (Troy ounce) سنجیده مى‌شود؛ هراونس برابر ۳۱،۱۰۳۵ گرم است. چگالى طلا ۱۹/۳۲ گرم بر سانتیمتر مکعب است.

طلا فلزى است که در برابر هوا، رطوبت و سایش مقاومت بالایی دارد. همچنین طلا در میان فلزاتى که در طبیعت تقریباً به حالت عنصرى یا آزاد یافت مى‌شوند، داراى خصوصیات منحصر به فردى است. طلا در آب و هواى خشک یا مرطوب، با اکسیژن (حتى در دماهاى بالا)، ازن، نیتروژن، هیدروژن، فلوئور، ید، گوگرد و سولفید هیدروژن در شرایط معمولى واکنش نمى‌دهد. طلا با بسىارى

شرکت بورس کالای ایران
مدیریت فنی و پذیرش

امیدنامه پذیرش و درج قرارداد آتی

از اسیدها و عملا تمام اسیدهای آلی واکنش نمی‌دهد؛ اما با ترکیب آب و یک هالوژن و در اسید سلنیک، می‌توان محلول طلا به دست آورد. طلا در محلول سیانید فلزهای قلیایی در حضور اکسیژن یا دیگر عوامل اکسید کننده نیز حل می‌شود. طلا به شدت با پراکسید فلزات قلیایی واکنش می‌دهد. طلا با بسیاری از ترکیبات قلیایی و نمک‌های فلزات قلیایی اسیدهای معدنی واکنش نشان نمی‌دهد.

۱-۴- استانداردهای کالا

مشخصات سکه طلای تمام بهار آزادی طرح امام خمینی (ره) عبارت است از: عیار طلا: ۹۰۰ در هزار؛ وزن سکه: ۱۳۵۹۸٫۸ گرم؛ قطر سکه ۲۲ میلیمتر؛ یک روی سکه مزین به تصویر حضرت امام (قدس سره) و قید سال ضرب در ذیل تصویر؛ یک روی سکه تصویر بارگاه حضرت امام رضا (ع) و قید عبارت «بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران» در بالای تصویر و عبارت «بهار آزادی» در پایین تصویر.

جدول (۱) عیار و درصد خلوص طلا

عیار	وزن گرم	درصد خلوص طلا
۲۴	۱،۰۰۰	۱۰۰
۲۲	۹۱۶٫۷	۹۱٫۶۷
۱۸	۷۵۰	۷۵
۱۴	۵۸۲٫۳	۵۸٫۳
۱۰	۴۱۶٫۷	۴۱٫۶۷
۹	۳۷۵	۳۷٫۵

منبع: سایت world gold council

۱-۵- کاربردهای سکه طلا

از سکه طلا به عنوان هدیه در جشن‌ها و مهمانی‌ها، مراسم ازدواج، تجلیل، تودیع، اعطای جوایز ورزشی و مسابقات و المپیادهای علمی و سایر مناسبت‌ها استفاده می‌شود و مهمتر از این موارد به عنوان کالایی سرمایه‌ای جهت تبدیل پول به سرمایه و جذب نقدینگی‌های سرگردان در بازار مورد استفاده قرار می‌گیرد. با توجه به نقش با اهمیت سکه به عنوان کالای سرمایه‌ای، بانک‌ها نیز بخشی از سرمایه‌ها و نقدینگی خود را به سکه و به عنوان پشتوانه پولی و سرمایه مطمئن تبدیل می‌کنند.

شرکت بورس کالای ایران
مدیریت فنی و پذیرش

امیدنامه پذیرش و درج قرارداد آتی

در اروپا بیشتر از عیارهای ۱۸ و ۱۴ طلا در جواهرسازی استفاده می‌شود. اگرچه در انگلستان، از طلای با عیار ۹ بیشتر برای این منظور استفاده می‌شود. در آمریکا طلای با عیار ۱۴، در خاورمیانه، هند و جنوب شرقی آسیا طلای با عیار ۲۲ مورد استفاده قرار می‌گیرد. در چین و هنگ کنگ معمولاً از طلای ۲۴ برای جواهرسازی استفاده می‌شود.

۲- مشخصات صنعت و بازار

۲-۱- تاریخچه صنعت

سومری‌ها و مصری‌ها از قدیم‌الایام طلا را برای مصارف پولی و مالی و به عنوان زینت‌آلات مورد استفاده قرار می‌دادند. اولین سکه‌های ضرب شده از طلای ناب به زمان پادشاهی کروسوس (۵۴۶-۵۶۰ قبل از میلاد) باز می‌گردد. نخستین سکه‌ها با نشان سلطنتی و صحنه رویارویی کروسوس با سر یک شیر و یک گاو، به عنوان اولین سکه‌های استاندارد در تبادلات تجاری و بازرگانی جهان آن زمان به جریان افتاد. برای اولین بار سکه طلا در ایران در دوره هخامنشی ضرب شد. این سکه «داریک» نام داشت. در یونان باستان سکه‌های طلا در سده‌های هفتم و هشتم پیش از میلاد رایج بوده است و در ارمنستان استفاده از سکه‌های طلا در سده اول پیش از میلاد شروع شد. سکه طلا در تمامی ادوار تاریخی ایران و توسط حکومت‌های گذشته ضرب می‌شد و تا زمان قاجار و اوایل پهلوی ادامه داشته است. ضرب رسمی سکه طلا به شیوه کنونی از سال ۱۳۳۰ شمسی توسط بانک مرکزی آغاز شد و با پیروزی انقلاب اسلامی، سکه طلا با نام سکه بهار آزادی ضرب و در بازار توزیع می‌شود. ضرب و توزیع سکه بهار آزادی با طرح جدید، معروف به طرح امامی، از سال ۱۳۷۰ آغاز شده و تا به امروز نیز ادامه دارد؛ آخرین تاریخ ضرب سکه توسط بانک مرکزی ۱۳۸۶ است.

۲-۲- آمار تولید

تولید و ضرب سکه طلای بهار آزادی طرح امام خمینی (ره) فقط توسط بانک مرکزی انجام می‌شود. انواع سکه‌های رایج که توسط بانک مرکزی ایران ضرب می‌شود در انواع زیر در سال گذشته توزیع شده است.

جدول (۲) انواع سکه‌های طلای تولید و توزیع شده در سال ۱۳۸۶

نوع سکه	حداقل تعداد تولید شده	تعداد توزیع شده
سکه طلای ربع	۲,۰۰۰,۰۰۰	تمام آن توزیع شده است
سکه نیم	۱,۰۰۰,۰۰۰	تمام آن توزیع شده است
سکه تمام بهار طرح امام خمینی (ره)	۱,۰۰۰,۰۰۰	تمام آن توزیع شده است

علاوه بر سکه‌های فوق سکه ۲/۵ نیز توسط بانک مرکزی ضرب می‌شود.

مقایسه آمار ذخایر و تولید طلا در ایران و جهان نشان می‌دهد سهم جهانی ایران از نظر ذخایر طلا حدود ۰/۸ درصد و از نظر تولید بسیار ناچیز است. کشورهای اصلی دارای ذخایر طلا، آفریقای جنوبی با ۶ هزار تن ذخیره طلا، استرالیا با ۵ هزار تن، پرو با ۳۵۰۰ تن، ایالات متحده با ۲۷۰۰ تن، اندونزی با ۱۸۰۰ تن و کانادا با ۱۳۰۰ تن هستند و چین دارای ۱۲۰۰ تن ذخیره طلا است. در میان کشورهای تولیدکننده طلا در جهان، کشور آفریقای جنوبی با تولید سالانه ۳۰۲ تن رتبه نخست را در اختیار دارد. کشورهای استرالیا و آمریکا با تولید ۲۵۱ تن در سال در رتبه‌های بعدی قرار دارند. ایران نیز با تولید حدود ۳۰۰ کیلوگرم طلا در سال، رتبه شصت و یکم را به خود اختصاص داده است. جدول زیر کشورها و مناطق عمده تولیدکننده طلا را نشان می‌دهد.

جدول (۳) تولیدکنندگان عمده طلای جهان در سال ۲۰۰۵

ردیف	نام کشور	میزان تولید سالانه (تن)	درصد از تولید جهانی
۱	آفریقای جنوبی	۳۰۲	۱۲
۲	استرالیا	۲۵۱	۱۰
۳	آمریکا	۲۵۱	۱۰
۴	آمریکای لاتین	۲۵۱	۱۰
۵	آفریقا به جز آفریقای جنوبی	۲۲۶	۹
۶	چین	۲۲۶	۹
۷	پرو	۲۰۱	۸
۸	روسیه	۱۷۶	۷
	جمع کل	۲۵۱۸	

منبع: سایت world gold council

شرکت بورس کالای ایران
مدیریت فنی و پذیرش

امیدنامه پذیرش و درج قرارداد آتی

۲-۳- آمار مصرف

با توجه به موارد مصرف سکه، مصرف و دادوستد سکه طلای بهار آزادی از تواتر، تعدد و تکرارپذیری بسیار بالایی برخوردار است؛ به نحوی که حتی در مواقع اوج مصرف و داد و ستد (اعیاد رسمی و مذهبی) حجم نقدینگی در گردش این کالا از برخی از کالاهای اساسی نیز بالاتر است. آمار مصرف و داد و ستد طلا، به عنوان دارائی پایه جهت تولید سکه و سایر مسکوکات و زیورآلات نشان می‌دهد بخش عمده (حدود ۷۰ درصد) از تقاضای جهانی طلا (جدول ۳) برای جواهرسازی است؛ که براساس قیمت‌های جهانی طلا در سال ۲۰۰۵، از ارزشی معادل ۴۰ میلیارد دلار آمریکا برخوردار بوده است. تقاضا برای طلا در کشورهای مختلف براساس عادت‌ها و رسوم فرهنگی و نوع استفاده از طلا، تفاوت‌ها و شباهت‌هایی دارد. بر همین اساس، تقاضا برای طلا به شکل فصلی است. در فصل چهارم از سال (به دلیل کریسمس، جشن هندوها و ...) بیشترین تقاضا برای جواهرات وجود دارد. فصل اول هر سال نیز به دلیل متقارن شدن با سال نوچینی، فصل عروسی‌ها در هند و روزهای خاص از نظر میزان تقاضا برای جواهرات در رتبه دوم قرار دارد. کشور هندوستان با مصرف ۵۰۰ تن طلا برای مصارف جواهرسازی در سال ۲۰۰۵ رتبه نخست را از حیث میزان تقاضا در جهان به دست آورد. کشور آمریکا نیز با مصرف ۳۵۰ تن در رتبه دوم قرار گرفت. کشور چین، منطقه خاورمیانه، ترکیه، ایتالیا در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

جدول (۳) عرضه و تقاضای طلا بر اساس نوع آن

۲۰۰۶	۲۰۰۵	۲۰۰۴	
۲۰۶۳	۲۴۳۶	۲۰۴۲	تولید معادن (تن)
۳۱۹	۶۵۹	۴۷۰	عرضه مراجع رسمی (بانک مرکزی)
۱۰۶۹	۸۸۹	۸۴۹	عرضه طلای دست دوم
۳۴۵۱	۳۹۸۴	۳۳۶۱	عرضه کل
۲۲۶۷	۲۷۰۴	۲۶۱۱	تقاضا برای جواهر سازی
۴۵۸	۴۲۹	۴۱۱	تقاضای صنعتی پزشکی
۴۰۰	۴۱۲	۳۹۷	شمش و سکه
۲۶۵	۲۰۸	۱۳۳	ابزارهای قابل معامله در بورس
۳۳۶۲	۳۷۲۹	۳۴۹۵	تقاضای کل

منبع: world gold council

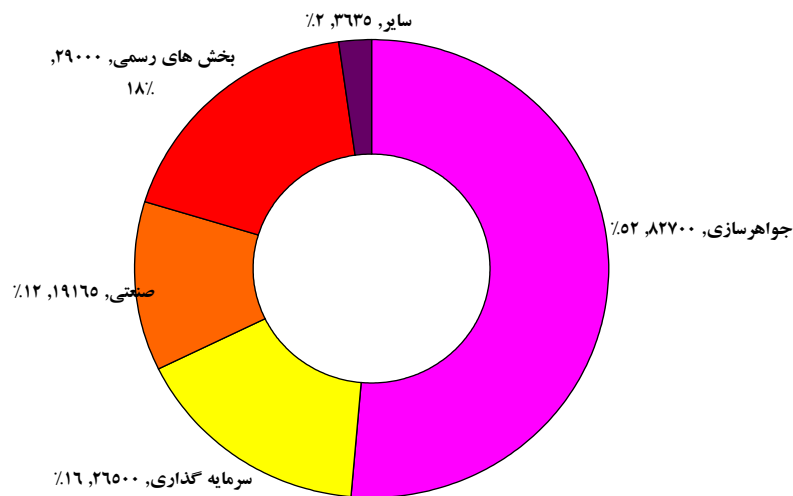

شرکت بورس کالای ایران
مدیریت فنی و پذیرش

امیدنامه پذیرش و درج قرارداد آتی

طلا از دیدگاه اقتصادی کالایی استراتژیک محسوب می‌شود، زیرا خود پشتوانه مالی بوده و در بازارهای جهانی نقش ارزنده‌ای ایفا می‌کند. بیشترین موجودی طلای جهان در بخش جواهرسازی و ساخت زینت‌آلات متمرکز شده است. بر اساس آخرین اطلاعات، موجودی طلای جهان در پایان سال ۲۰۰۷ در حدود ۱۶۱،۰۰۰ تن برآورد شده است. جواهرسازی با ۸۲،۷۰۰ تن طلا، بیش از نیمی از موجودی طلا را به خود اختصاص داده است. پس از آن مراکز رسمی و بانک‌ها با ۱۸ درصد و بخش‌های سرمایه‌گذاری و صنعتی به ترتیب با ۱۶ و ۱۲ درصد بیشترین طلای موجود را در اختیار دارند.

شکل (۱) ذخایر طلای موجود در بخش‌های مختلف در سال ۲۰۰۷

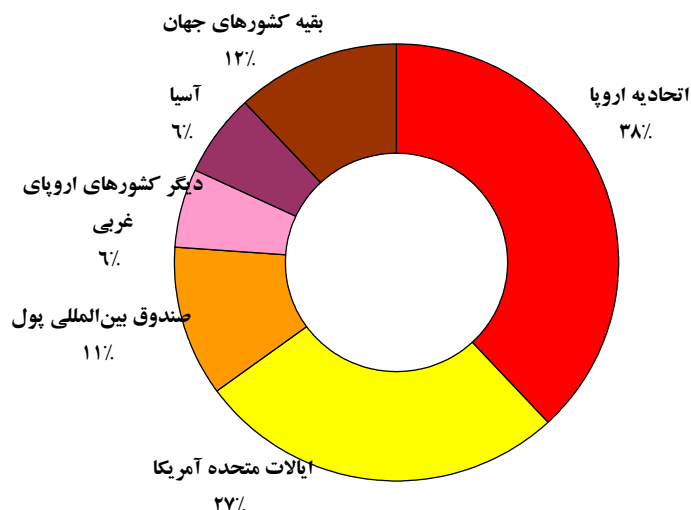

منبع: GFMS

ذخیره سازی سکه طلا و طلا در مراکز مهم دولتی در مواقع بحرانی و اضطراری حائز اهمیت است. در شکل (۲) میزان ذخایر طلای جهان در مناطق مختلف را نشان می‌دهد. همان گونه که ملاحظه می‌شود، کشور آمریکا به تنهایی بیش از ۲۷ درصد طلای جهان را در اختیار دارد.

شکل (۲) ذخایر طلای بانک‌های مرکزی در نقاط مختلف در سال ۲۰۰۶

منبع: IMF/World Gold Council

۲-۴- معرفی تولیدکننده داخلی

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران تنها تولیدکننده رسمی سکه طلا و سایر مسکوکات مناسبی در ایران است. شرکت طلای موته یکی از زیر مجموعه‌های شرکت تهیه و تولید مواد معدنی ایران تنها تولیدکننده شمش طلا در کشور است. تولید سالانه طلا در ایران حدود ۳۰۰ کیلوگرم است که قسمت اعظم آن در معدن طلای موته و مابقی در کارگاه‌های استخراج طلا تولید می‌شود. باید به این مقدار، طلای وارداتی که عمدتاً به صورت قاچاق وارد کشور می‌شود را نیز اضافه کرد، که البته آمار دقیقی از آن در دسترس نیست. آمار دقیقی از مصرف سالانه طلای کشور در دسترس نیست؛ اما تقریباً تمامی طلای تولید شده داخل مصرف می‌شود. مصرف اصلی طلا در کشور، عمدتاً به ساخت جواهرآلات و وسایل تزئینی اختصاص دارد. اطلاعات موجود در مورد تعداد سکه‌های طلای ضرب شده و همچنین ذخایر طلا در کشور بسیار پراکنده است و به لحاظ نداشتن یک بانک اطلاعاتی قوی، گردآوری، نگهداری و پردازش این اطلاعات به خوبی صورت نگرفته است.

شرکت بورس کالای ایران
مدیریت فنی و پذیرش

امیدنامه پذیرش و درج قرارداد آتی

۲-۵- معرفی بازار نقدی طلا (داخلی و خارجی)

۲-۵-۱- بازار نقدی داخلی

▪ بانک کارگشایی

اخیراً، بانک کارگشایی با هدف تنظیم بازار سکه طلای کشور، عرضه سکه طلا را به فعالیت‌های خود افزوده است. با وجود آنکه تنظیم بازار سکه جزء وظایف بانک کارگشایی نبود، اما این کارکرد از سال ۱۳۸۱ در حیطه وظایف بانک کارگشایی گنجانده شده است. از سال ۱۳۸۱ به این سو، با هدف کنترل بازار سکه طلا، این وظیفه به بانک ملی ایران سپرده شد و بانک ملی هم این وظیفه را به بانک کارگشایی واگذار کرد.

با توجه به قیمت جهانی اونس طلا و محاسبه هزینه ضرب سکه، قیمت سکه طلا ۱ ساعت پیش از آغاز مزایده‌های روزانه توسط بانک مرکزی محاسبه شده و در اختیار بانک کارگشایی قرار می‌گیرد. سکه‌های طلای قابل عرضه در بسته‌های ۱۰۰ تایی قرار دارد و امکان عرضه کمتر از ۱۰۰ سکه در هر بار مزایده وجود ندارد. هر روزه، با توجه به تقاضای موجود برای بسته‌های ۱۰۰ تایی ربع، نیم و سکه تمام، ارایه‌کننده بالاترین پیشنهاد، برنده مزایده بوده و سکه‌ها را از بانک تحویل می‌گیرد.

▪ بازار فرابورس

قدمت معاملات سکه و طلا در بازار خارج از بورس به ۳۰ سال قبل باز می‌گردد؛ بدین صورت که تجار و کسبه بازار طلا جهت رفع نیازهای خرید و فروش عمده خود، بازاری را در سبزه میدان تهران به عنوان بازار اصلی سکه و طلا تشکیل دادند و به تدریج افراد علاقه‌مند وارد این بازار شدند. به طوری که در حال حاضر تعداد زیادی از افراد در این بازار به صورت معامله‌گر فعالیت می‌کنند. واحد معاملات در بازار سکه حداقل ۱ بسته، معادل ۱۰۰ عدد سکه (و ضرایب ۱) و بازار اونس طلا حداقل ۵ اونس (و ضرایب ۵) می‌باشد.

▪ صرافی‌ها

صرافی‌های دارای مجوز از بانک مرکزی، به عنوان محلی برای داد و ستد مسکوکات طلا در میان فعالان بازار و مردم شناخته می‌شوند. به علت نظارت بانک مرکزی جمهوری اسلامی بر فعالیت صرافی‌ها و همچنین گستردگی صرافی‌های دارای مجوز بانک مرکزی در تمام استان‌ها و شهرهای کشور، خرید و فروش سکه طلا از طریق صرافی‌ها در میان مردم عمومیت دارد. وجود ۲۹۱ صرافی

شرکت بورس کالای ایران
مدیریت فنی و پذیرش

امیدنامه پذیرش و درج قرارداد آتی

دارای مجوز از بانک مرکزی در ۲۹ استان کشور و ۱۱ صرافی در مناطق آزاد تجاری، حاکی از گستردگی و قابل دسترس بودن شبکه صرافی‌ها برای خرید و فروش سکه طلا است.

۲-۵-۲- بازار نقدی خارجی

یکی دیگر از بازارهای مهم نقدی طلا، بازار شمش طلا و نقره لندن^۱ است. بازار شمش طلا و نقره لندن، به عنوان رینگ جهانی بازارهای خارج از بورس فلزات گرانبها به شمار می‌آید. London Fixing Price مبنای معاملات متعدد طلا و پیشرو قیمت نقدی طلا در جهان محسوب می‌شود. معاملات در این بازار به شکل نقدی، آتی و قراردادهای اختیار معامله صورت می‌گیرد. این شرکت به شکل رسمی در سال ۱۹۸۷ به ثبت رسید و در حال حاضر ۶۰ عضو دارد که ۹ عضو آن بازارساز هستند. ساعات معاملات طلا در این بازار به دو بخش تقسیم می‌شود. یک دوره در ساعت ۱۰:۳۰ شروع می‌شود و دوره بعدی از ساعت ۱۵ آغاز می‌شود. برای تعیین قیمت پایه روزانه، یک گروه متشکل از ۵ بازارساز وجود دارد که هر پنج عضو این گروه، بانک هستند. مشتریان در این بازار قیمت‌های خود را به اعضای این گروه اعلان می‌کنند و قیمت‌ها در این مرحله با قیمت پایه مقایسه شده و قیمت‌های تعدیل شده اعلان می‌شود. دستورهای خرید و فروش در این قیمت‌ها اجرا شده و به رسانه‌ها اعلان می‌شود. در بورس طلای لندن هیچ محدودیت قیمتی وجود ندارد و نوسان قیمت‌ها آزاد است. پس از لندن، دومین مرکز اصلی معاملات نقدی و فیزیکی طلا، زوریخ است که مقر اصلی برخی از بانک‌های اصلی دنیاست.

۲-۶- بازارهای آتی مهم طلا در جهان

شناخته‌شده‌ترین بازارهای آتی طلا، بازار Comex^۲ (بخش کالایی بورس نیویورک) و بازار کالای توکیو هستند. Comex، که در سال ۱۹۷۴ دایر شد، بزرگترین بازار معاملات طلا به شکل آتی و اختیار معامله است. بورس کالای توکیو نیز در سال ۱۹۸۲ افتتاح شد. معاملات طلا در این دو بورس براساس زمان‌های تحویل و اندازه معاملات ثابت برای قراردادهای آتی و اختیار معامله صورت

^۱ - London Gold Bullion Market

^۲ - Commodity Exchange

شرکت بورس کالای ایران
مدیریت فنی و پذیرش

امیدنامه پذیرش و درج قرارداد آتی

می‌گیرد. جدول زیر بازارهای مهم آتی طلا را در نقاط مختلف جهان نشان می‌دهد. همان طور که در جدول مشخص شده است، تعدادی از بازارهای مهم طلا در کشورهای همسایه ایران قرار دارند و حجم زیادی از معاملات این فلز در آن‌ها صورت می‌گیرد. در کشور هندوستان که خود بزرگترین مصرف کننده طلا محسوب می‌شود، دو بازار در این زمینه فعال هستند. همچنین کشورهای ترکیه و امارات متحده عربی نیز بورس طلای خود را در سال ۲۰۰۵ راه‌اندازی نمودند.

جدول (۴) بازار آتی طلا در نقاط مختلف جهان

نام بورس	اندازه قرارداد	تاریخ راه‌اندازی	واحد قیمت‌گذاری	نوع معاملات	سپرده اولیه نقدی
Nymex	۱۰۰ اونس با خلوص ۹۹/۵ درصد	۱۹۷۴	دلار آمریکا به ازای هر اونس	حراج حضوری و الکترونیکی	اعضای اتاق پایپای و ... ۱۷۵۰ دلار و سفته‌بازان غیر عضو ۲۳۶۳ دلار
بورس کالای توکیو Tocom	شمش یک کیلویی با خلوص ۹۹/۹۹ درصد	۱۹۸۲	ین به ازای هر گرم	کامپیوتری مستمر (Continuous Computerized)	۹۰۰۰۰ ین
بورس کالای هند MCX	۱۰۰ گرم و ۱ و ۳ کیلوگرمی	۲۰۰۳	روپیه به ازای هر ۱۰ گرم	کامپیوتری مستمر Continuous Computerized	۵ درصد از هر قرارداد
Ncdex بورس ملی کالا و مشتقات هند	۱۰۰ گرمی و ۱ کیلوگرمی با خلوص ۹۹/۹۹ درصد	۲۰۰۳	روپیه به ازای هر ۱۰ گرم	کامپیوتری مستمر Continuous Computerized	برای اعضا رایگان می‌باشد
Turkdex بورس کالای ترکیه	۱۰۰ گرمی	۲۰۰۵	لیر ترکیه به ازای هر گرم	حراج کامپیوتری	۲۵۰ لیر به عنوان سپرده اولیه و ۱۸۷/۵ لیر به عنوان سپرده حداقل برای هر قرارداد
هیئت تجاری شیکاگو CBOT	۱۰۰ اُنسی با خلوص بالای ۹۹/۵ درصد	۱۹۷۹	دلار به ازای هر اونس	کامپیوتری مستمر Continuous Computerized	برای قراردادهای ۱۰۰ اونسی مبلغ ۲۴۳۰ دلار به عنوان سپرده اولیه و ۱۸۵۰ دلار به عنوان سپرده حداقل برای قراردادهای ۳۳/۲ اونسی ۷۴۳ دلار به عنوان سپرده اولیه و ۵۵۰ دلار به عنوان سپرده حداقل
DGCX* بورس کالا و طلای دویی	۱ کیلوگرمی با خلوص ۹۹/۵ درصد	۲۰۰۵	دلار به اونس	Continuous Computerized	۴۸۰ دلار به ازای هر قرارداد

منبع: world gold council

* ۲۰ درصد معاملات فیزیکی طلای جهان در بورس طلای دویی صورت می‌گیرد.

شرکت بورس کالای ایران
مدیریت فنی و پذیرش

امیدنامه پذیرش و درج قرارداد آتی

۲-۷- سابقه معاملاتی دارایی پایه در بورس کالای ایران

در اواخر سال ۱۳۸۶ بحث پذیرش سکه طلا و معاملات نقدی آن در بورس کالای ایران مطرح شد، اما بانک مرکزی جمهوری اسلامی موافقت خود را با پذیرش و آغاز معاملات سکه طلا در بورس کالا اعلام نکرد. پس از آن بحث پذیرش شمش طلا در بورس کالا مطرح شد و پس از طی مراحل پذیرش، معاملات نقدی شمش طلای یک کیلوگرمی از تاریخ ۱۵/۱۲/۸۶ آغاز شد. شرکت تهیه و تولید مواد معدنی تنها عرضه کننده شمش طلا در بورس کالای ایران است. از زمان آغاز معاملات شمش طلا در بورس کالای ایران، تاکنون حدود ۱۳۰ کیلوگرم شمش طلا به ارزش تقریبی ۳۷ میلیارد ریال در بورس کالای ایران معامله شده است.

۳- سایر موارد

۳-۱- قوانین خاص حاکم بر تولید، مصرف، قیمت گذاری، واردات یا صادرات طلا

۳-۱-۱- آئین نامه ورود و صدور معاملات طلا، نقره و پلاتین

(مصوب هفتمین جلسه مورخ ۲۲/۴/۱۳۸۰ شورای محترم پول و اعتبار با ملحوظ داشتن آخرین اصلاحات در تاریخ ۱۳۷۸/۸/۸)

ماده یک: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران می تواند به منظور تنظیم بازار طلا، نقره و پلاتین رأسا یا از طریق بانک های کشور مبادرت به ورود و صدور فلزات مذکور و همچنین انجام معاملات مربوط به آنها نماید.

الف - بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران می تواند به منظور تنظیم بازار طلا و نقره و اعمال مقاصد و سیاست های پولی بدون اخذ مجوز، ثبت سفارش و پرداخت حقوق مربوط رأسا نسبت به ورود و صدور طلا و نقره مبادرت نماید.

ماده دو: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران می تواند به بانک های کشور اجازه دهد که به منظور انجام معاملات طلا، نقره و پلاتین نسبت به ورود خام فلزات مذکور (ساخته نشده) یا صدور مصنوعات آنها اقدام نمایند.

در صورت داشتن مجوز جهت انجام این معاملات:

الف - بانک ها نمی توانند تعهد فروش طلا، نقره و پلاتین بیش از میزان موجودی و خرید خود نمایند.

ب - ارزش مجموع طلا، نقره و پلاتین هر بانک نباید هیچگاه از ۱۰ درصد مجموع سرمایه پرداخت شده و اندوخته های آزاد بانک تجاوز نماید مگر با اجازه مخصوص بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.

شرکت بورس کالای ایران
مدیریت فنی و پذیرش

امیدنامه پذیرش و درج قرارداد آتی

ج - طلا، نقره و پلاتین وارداتی بانک‌ها باید به صورت شمش بوده و دارای مهر استاندارد یکی از مؤسسات بین‌المللی مورد قبول بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران باشد.

ماده سه : بانک‌های مجاز در انجام معاملات طلا، نقره و پلاتین در داخل کشور باید نرخ خرید و فروش خود را در روز انجام معامله براساس دستورالعملی که به وسیله کمیسیون مرکب از اعضای کمیسیون ارز (موضوع ماده ۲ مصوبه چهارصد و بیست و نهمین جلسه شورای پول و اعتبار) و رئیس یا معاون اداره نشر اسکناس و خزانه تهیه می‌شود و به تأیید رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران خواهد رسید اعلام نمایند.

ماده چهار : ورود طلا، پلاتین و نقره خام به کشور توسط اشخاص حقیقی و یا حقوقی جهت مصارف و معاملات تجاری با رعایت کامل سایر قوانین و مقررات مربوط منحصراً به صورت شمش استاندارد به هر میزان مجاز می‌باشد.

تبصره - ضوابط ورود طلا، نقره و پلاتین (اعم از خام و مصنوع) که توسط اشخاص جهت مصارف غیرتجاری به کشور وارد می‌شود توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران تعیین خواهد شد.

ماده پنج : به منظور کنترل و نظارت بازار معاملات طلا، نقره و پلاتین و همچنین اطلاع از میزان ورود طلا، نقره و پلاتین به کشور اظهارنامه‌هایی توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در اختیار گمرک ایران قرار می‌گیرد و سازمان مزبور موظف است اظهارنامه‌های مذکور را در سه نسخه تنظیم و یک نسخه آن را مرتباً به بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران ارسال نمایند.

ماده شش : صدور مصنوعاتی که به نحوی طلا، پلاتین و نقره در آن به کار رفته توسط اشخاص حقیقی و یا حقوقی منحصراً از طریق بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و با رعایت قانون مقررات صادرات و واردات و ضوابط زیر و همچنین دستورالعملی که توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران تهیه خواهد شد مجاز می‌باشد.

الف - صدور طلا و پلاتین و نقره خام یا مسکوک از کشور به هر نحو ممنوع است مگر توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.

ب - اشخاص حقیقی و یا حقوقی صادرکننده مخیر خواهند بود در قبال صدور محصولات طلا، نقره و پلاتین تعهدات مربوطه را با ورود شمش معوض فلزات مذکور به همان نسبت و میزان و یا همانند سایر کالاها معادل ارزش محصولات صادراتی را با معرفی و فروش ارز به سیستم بانکی تسویه نمایند.

ج - مصنوعات طلا، پلاتین و نقره به مصنوعاتی اطلاق می‌شود که در مورد طلا و پلاتین حاوی حداقل ۱۰٪ و در مورد نقره حاوی حداقل ۲۵٪ ارزش افزوده باشد.

شرکت بورس کالای ایران
مدیریت فنی و پذیرش

امیدنامه پذیرش و درج قرارداد آتی

۵ - ضوابط ورود موقت مندرج در موارد ۱۲ و ۲۴ قانون مقررات صادرات و واردات و آئین‌نامه اجرائی آن قابل تصمیم و تسری به کالاهای موضوع این آئین‌نامه خواهد بود.

تبصره - در صورت ضرورت درصد ارزش افزوده مذکور در بند (ج) می‌تواند حسب مورد با صلاح‌دید بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و تصویب رئیس کل بانک مرکزی تغییر یابد.

ماده هفت : طلا، نقره و پلاتین حداکثر معادل ۵۰٪ ارزش روز در معاملات بانکی قابل توثیق خواهد بود.
تبصره - چنانچه ارزش طلا، نقره و پلاتین مورد وثیقه مشتریان به میزان ۲۰٪ تغییر یابد در صورت کاهش ارزش رهنیه مربوط به همان نسبت ارزیابی مجدد و تعدیل خواهد شد.

ماده هشت : بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران می‌تواند رأساً یا از طریق بانکهای کشور در مقابل دریافت طلا، نقره و پلاتین خام به منظور نگهداری مبادرت به صدور قبوض سپرده نماید.

ماده نه : در مورد ورود و صدور فلزات و سنگ‌های گرانها و نیمه گرانها که به موجب قانون مقررات صادرات و واردات منوط به اظهار نظر یا موافقت بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران می‌گردد موضوع در کمیسیون مذکور در ماده ۳ این آئین‌نامه مطرح و اتخاذ تصمیم خواهد شد.

ماده ده : مصنوعات دستی که در آن آب طلا و نقره خام به کار رفته باشد با توجه به قلت فلز گرانهای آن از شمول ضوابط این آئین‌نامه مستثنی بوده و صدور آن طبق قانون مقررات صادرات و واردات و آئین‌نامه‌های اجرائی مربوط به عمل خواهد آمد.

۳-۱-۲- مقررات مربوط به ورود زیورآلات طلای همراه مسافر، خروج زیورآلات شخصی و خروج مصنوعات و ظروف نقره

- ورود زیورآلات طلای همراه مسافر از قبیل گردنبند، دستبند، گوشواره، انگشتری، النگو، ساعت و غیره در حد متعارف و برای مصارف شخصی به صورت واحد (از هر کدام یک عدد و درمورد گوشواره یک جفت و النگو شش عدد) مجاز بوده و مازاد بر آن منوط به کسب اجازه قبلی از بانک جمهوری اسلامی ایران می‌باشد.

- خروج زیورآلات شخصی، همراه مسافر حداکثر تا میزان یکصد و پنجاه گرم از انواع مصنوعات طلا، مجاز خواهد بود. چنانچه زیورآلات مورد بحث مزین به سنگ‌های گرانها از قبیل الماس، زمرد و برلیان باشد نبایستی وزن نگین منصوب به آنها از اجزاء قیراط (کمتر از یک قیراط) تجاوز نماید.

شرکت بورس کالای ایران
مدیریت فنی و پذیرش

امیدنامه پذیرش و درج قرارداد آتی

۳-۲- مشخصات قرارداد سکه طلای تمام بهار آزادی طرح امام خمینی(ره)

قرارداد آتی پذیرش شده	سکه طلای تمام بهار آزادی طرح امام خمینی(ره)
اندازه قرارداد آتی	۱۰ سکه
استاندارد تحویل	براساس استاندارد بانک مرکزی با عیار ۹۰۰ در هزار با وزن ۸/۱۳۳ گرم
ماه قرارداد آتی	ماه‌های اردیبهشت، تیر، شهریور، آبان، دی، اسفند(حداکثر دوره قرارداد یک ساله می‌باشد)
حدنوسان قیمت روزانه	حداکثر تا ۳٪ با توجه به قیمت تسویه روز قبل
دوره معاملات	از تاریخ مندرج در اطلاعیه معاملاتی قرارداد تا ۵ روز قبل از تاریخ انقضای قرارداد
تاریخ تحویل	از اولین روز کاری پس از آخرین روز معاملات تا پایان ماه قرارداد
محل تحویل	اتاق پایاپای بورس یا محلی که توسط بورس تعیین می‌شود
حداقل تغییر قیمت سفارش	۱۰،۰۰۰ ریال برای هر سکه (۱۰،۰۰۰ ریال برای هر قرارداد)
وجه تضمین اولیه	۲۰،۰۰۰،۰۰۰ ریال برای هر قرارداد
حداقل وجه تضمین	۶۰٪ وجه تضمین اولیه
حداکثر حجم هر سفارش	حداکثر تا ۱۰ قرارداد
واحد قیمت	ریال برای هر سکه
کارمزد معاملات	۱۰،۰۰۰ ریال بورس و ۱۰،۰۰۰ ریال کارگزار از بابت معامله هر قرارداد
کارمزد تسویه نقدی در دوره تحویل	۵۰،۰۰۰ ریال بابت هر قرارداد
ساعات معامله	ساعات معاملاتی مجاز از ساعت ۱۰ الی ۱۷ هرروز؛ متناسب با شرایط بازار و اعلام در اطلاعیه معاملاتی
نماد کالا	GCXXYY (XX علامت اختصاری ماه قرارداد و YY سال)
پیش پرداخت تحویل	۲۵٪ ارزش دارائی تعهد شده
سقف مجاز موقعیتهای معاملاتی باز*	کارگزار: بر اساس تضامین توسط بورس اعلام می‌شود. اشخاص حقیقی: ۱۰۰ قرارداد (۱۰۰۰ سکه) اشخاص حقوقی: اتخاذ موقعیت معاملاتی باز تا میزانی که مجموع وجوه تضمین اولیه پرداخت شده، حداکثر به میزان ۱۰ درصد سرمایه ثبت شده آنها باشد.
جریمه‌ها	جریمه عدم ارائه گواهی آمادگی تحویل از سوی فروشنده: یک درصد ارزش قرارداد؛ در صورتیکه قیمت بازار نقدی دارایی پایه از قیمت تسویه روزانه قرارداد آتی بیشتر باشد تفاوت این دو نرخ به نفع خریدار از فروشنده اخذ می‌شود. جریمه عدم واریز پیش پرداخت تحویل توسط خریدار: یک درصد ارزش قرارداد؛ در صورتیکه قیمت دارائی پایه در بازار نقدی پائین تر از قیمت تسویه روزانه قرارداد آتی باشد، تفاوت این دو قیمت به نفع فروشنده از خریدار اخذ می‌شود. جریمه عدم واریز باقی مانده مبلغ قرارداد جهت تحویل: یک درصد ارزش قرارداد
سایر شرایط	مبنای تحویل کالا، سکه ضرب آخرین سال می‌باشد. امکان تحویل کالا برای سکه‌های ضرب شده سایر سال‌ها به غیر از سکه ضرب آخرین سال، بر اساس پرمیوم تعیین شده توسط بورس وجود دارد.

*مجموع موقعیتهای معاملاتی باز کل بازار برای این قرارداد حداکثر به میزان مجموع سکه‌های طلای تمام بهار آزادی طرح امام خمینی(ره) ضرب شده می‌باشد.